

RUKKILILLE

Nr. 1

Murtud Rukkilille Ühingu teataja

märts 2003.a.

Vaata! Laanes puie peidus,
puie peidus, põõsa varjus,
lepa leina-hõlma alla,
kurbus-kase katte alla.
Seitse sammeldunud süngi.
seitse küngast, servad lagund,
kel ei kasva kohendajat,
sõbralikku seadijada,
valvsil silmil vahtisida,
õrnal armul kaitsejaida.

Üks on süngi hädaohtu,
teine süngi orjakütke,
kolmas süngi sõjakurnas,
neljas süngi näljapiinas,
viies süngi viletspõlves,
kuues süngi katkusurmas,
seitsmes taudi tappe-süngi.
Seep see Eesti muistne põli
enne meie päevasida.
(*Kalevipoja sissejuhatus.*)

*****

Kas kerkimas ka kaheksas kalmuküngas, kattes kaduvalt küüditatute kannatused ?

Et ei juhtuks seda, **istuta:**

Isa iluks põõsakene,

Emal iluks õnnelille.

***

Kes minevikku ei mäleta, elab tulevikuta ja seepärast Murtud Rukkilille Ühing tahab ka omalt poolt teha kõik selleks, et koondada ja kaitsta küüditatute huvisid. Seda nende endi tahtel. Koguda ja talletada võimalikult rohkem mälestusi hoiatuseks järeltulevatele põlvetele.

***

Juba ammustest aegadest alates on rukkipõllult sinised õiesilmad jälginud Eesti talupoja töid ja tegemisi. Näinud tema higi ja pisaraid, rõõmu ja leina. Rukkilille on lapsekäed kimpu kogunud emale ja rukkililledest pärja on neiu pununud jaanipäeval oma armsamale. Sedasama rukkilille on armastatud ja ka vihatud aga ometi on ta meie leivavilja lustiline kaaslane.

Ühes laulus manitsetakse, et ära tee halba laululinnule, sest linnuhaldjas maksab kätte. Ka lillele ei või liiga teha, olgu või lihtsale rukkilillele. Eales ei või teada, mida võtab ette lillehaldjas.

Kas rukkipõllud jäävad Eestimaal edasi haljendama, on aegade küsimus ja meie endi teha. Küll ei tahaks enam, et rukkipõldu tallaks võõras tanksaapas jalg või rukkilille saatust otsustatakse eurokontorites.

Jäagu see Murtud Rukkilill viimaseks ja meenutagu sümbolina võõrvõimu kaasabil küüditatud ja represseritud kaasmaalaste läbielamisi.

Las jääda ikka meie töid ja tegemisi jälgima rukkipõllu sinised õiesilmad.

Ametliku poole pealt:

Info kommunistliku korra ajal represseritute kompensatsiooninõuetest.

Eesti elanikud on viimasel ajal sageli pöördunud erinevate Eesti ametiasutuste ja poliitikute poole avalduste ja sooviga saada informatsiooni selle kohta, kuidas ja mille alusel on võimalik taotleda kompensatsiooni kommunistliku korra ajal repressioonides kannatanutele.

Välisministeerium andis 17. jaanuaril Vene Föderatsioonile (VF) üle noodi, milles küsib VFi selgitusi ja kommentaare Venemaa poliitiliste repressioonide ohvrite rehabiliteerimise seaduse kohaldamise osas Eesti elanike suhtes. Noodiga koos andis välisministeerium üle ka seni saabunud kompensatsioonitaotlusi. Punane Rist on teatanud oma otsusest analoogselt natsismiohvritelt avalduste vastuvõtmisega hakata sel aastal koguma avaldusi ka Eestimaal elavatelt kommunistliku korra ajal represseritutelt ning saatis Vabariigi Valitsusele detsembris kirja, milles teatas valmisolekust nõuete kogumisega tegeleda ning palus õiguslast infot selle töö korraldamiseks. Eelmise aasta 17. detsembril toimunud kabinetiistungil tervitas valitsus Punase Risti kui apoliitilise valitsusvälise organisatsiooni algatust, lubades osutada asjakohast juriidilist infot ja abi ning andes Punasele Ristile represseritute kompensatsiooninõuete kogumiseks vastavad volitused.

Sellest lähtuvalt kogub kommunistliku korra ajal represseritute avaldusi Eesti Punane Rist, nii välis- kui ka justiitsministeerium annavad vajadusel sellega seotud küsimustes juriidilist nõu. Samuti abistab välisministeerium Punast Risti suhtlemisel Venemaaga diplomaatiliste kanalite kaudu. Edasist informatsiooni annab ja sellealast tegevust koordineerib Eesti Punane Rist, kes otsustab ka avalduste kogumise aja ja protseduuri.

Välisministeeriumi pressitalitus

tel. 6317654

Eesti Punase Risti Keskbüroo teatab:

Eesti Punane rist hakkab nõukogude repressioonide tagajärjel kannatanutelt avaldusi vastu võtma niipea, kui on Vene Föderatsiooni vastava seaduse kohta selgituse saanud. Siis töötatakse välja avalduse vorm, mille kõik sooviavaldajad saavad täita. Kui niikaugelt jõutakse, teavitame eestimaa elanikkonda kohe läbi massimeedia – raadio, TV, ajalehed. Siis selgitame ka, millised dokumendid tuleb juurde lisada.

Loogiline on, et passi koopia (sealt, kus on nimi ja elukoht), naistel (ka meestel, kui vaja) nime muutmise korral abielutunnistuse koopia, kindlasti rehabiliteerimise tunnistusest koopia. Kui see tunnistus on eesti keeles, on mõistlik, kui saab selle tõlkida vene keelde. Kellel saab olema dokumentide koopiate kinnitamise õigus veel peale notari, pole veel selge. Kuid kui selgeks saab, teatame kõigest.

Eesti Punane Rist

Tallinn, Lai tn 17

Telefonid:

64 11 644;

64 11 645;

64 11 125.

Punase Risti seltsid on ka Pärnu-, Lääne-, Jõgeva-, Saare-, Järva-, Valga- Viljandi-, Võru-, Põlva-, ja Ida-Virumaal, samuti Tartus, Narvas, Sillamäel ning Paldiskis.

MINEVIKUST

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI MINISTRITE NÕUKOGU MÄÄRUS NR. 014 KULAKUTE JA NENDE PEREKONDADE VÄLJASAATMISE KOHTA EESTI NSV PIIRIDEST

14. märts 1949.a.

1. Saata Eesti Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist välja Nõukogude kaugetesse paikadesse igaveseks asumisele kulakute perekonnad, mis on kinnitatud Eesti NSV Tööraha Saadikute Maakonna- ja Linnanõukogude Täitevkomiteede poolt vastavalt Maakonna Täitevkomiteede esitatud nimekirjadele.

a) Valga maakonnast	243 perekonda.	(vt. lisa nr. 1);
b) Viljandi maakonnast	750 perekonda.	(vt. lisa nr. 2);
c) Viru maakonnast	357 perekonda.	(vt. lisa nr. 3);
d) Võru maakonnast	460 perekonda.	(vt. lisa nr. 4);
e) Lääne maakonnast	239 perekonda.	(vt. lisa nr. 5);
f) Pärnu maakonnast	476 perekonda.	(vt. lisa nr. 6);
g) Saare maakonnast	67 perekonda.	(vt. lisa nr. 7);
h) Tartu maakonnast	680 perekonda.	(vt. lisa nr. 8);
i) Harju maakonnast	318 perekonda.	(vt. lisa nr. 9);
j) Hiiumaa maakonnast	18 perekonda.	(vt. lisa nr. 10);
k) Järva maakonnast	212 perekonda.	(vt. lisa nr. 11);
l) Tallinna linnast	4 perekonda	(vt. lisa nr. 12);

Lubada väljasaadetavatel võtta endaga kaasa neile isiklikult kuuluvad väärisasjad, koduse majapidamise esemeid (rõivad, toidunõud, põllumajanduslik, käsitöönduslik ja kodune väikeinventar) ning toiduvarusid iga perekonna liikme kohta kokku kaaluga kuni 1500 kilogrammi.

Ülejäänud varandus ja kariloomad konfiskeerida.

Kõigi kulakute perekondade väljasaatmisega seotud aktsioonide läbiviimine teha ülesandeks Eesti NSV Riikliku Julgeoleku Ministeeriumile (sm. Kummile)

Konfiskeerimise läbiviimise ja väljasaadetud kulakute ülejäänud varanduse kasutamise kord, samuti teised kulakute väljasaatmisega seotud aktsioonid reguleerida täiendavate määrustega.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu
esimehe asetäitja (allkiri) (N.Puusepp)

Eesti NSV Ministrite Nõukogu
Asjadevalitseja (allkiri) (A.Veiderpass)

Trükitud 2 eksemplaris

1 – toimikusse

2 – ENSV RJM sm. Kummile

Lisad ainult sm. Kummi eksemplari juurde. A.Veiderpass

Täiesti salajane

Eks. Nr.....

EKP(b) Keskkomitee sekretärile

(ERAF, fl n. 14 s 87 lk 53-56. Tõlkinis selle dokumendi eesti keelde)

seltsimees- Karotamm

Alljärgnevalt

Bandiitlik-natsionalistlike ja kulakute majapidamiste perekondade vabariigi piiridest väljasaatmise operatsioon on lõpetatud.

Kokku saadeti välja 7885 perekonda nendest kokku 20498 inimest sh. 2870 kulaklike majapidamiste perekondi. (*Viimasele arvule ja sellele järgnevatele sõnadele on alla tõmmatud tugev punane joon. Autor.*)

Eraldi võetuna saadeti vabariigi linnadest ja maakondadest välja järgmiselt:

Jrk. nr.	Linnade maa- kondade nimetus	Kokku perekondi	Väljasaadetud inimesi	Kulaklike perekondi	% % võrrelduna
1.	Tallinna linn	445	991	40	
2.	Valgamaa	415	1172	200	
3.	Viljandimaa	941	2325	591	
4.	Võrumaa	662	1731	324	
5.	Läänemaa	547	1465	161	
6.	Virumaa	905	2461	220	
7.	Pärnumaa	1000	2545	403	
8.	Saaremaa	316	1028	53	
9.	Tartumaa	1356	3392	506	
10.	Harjumaa	730	1891	221	
11.	Järvamaa	481	1229	138	
12.	Hiiumaa	84	261	13	
13.	Narva linn	3	7	-	
Kõik kokku:		7885	20498	2870	105,13
Väljasaadetute hulgas oli: mehi		-	4507 inimest		
naisi		-	10274 inimest		
lapsi		-	5717 inimest		

Tervikuna möödus operatsioon kogu vabariigis vahejuhtumite ja ekstsessideta ning muude operatsiooni segavate ilminguteta nii väljasaadetute kui ka elanikkonna poolt.

Elanikkonna reageeringust bandiitlik – natsionalistliku ja kulakliku klassi esindajate väljasaatmisele oma kodukohtadest teatame täiendavalt.

ENSV Julgeoleku minister

Kindralleitnant (Kumm)

Nr. _____ “ ” märtsil 1949.a. Trükkija Mihhailova

saadetud 2 eks.

Küüditamisaktsioon oli lõppenud. Ei saanud julgeolekuminister Kumm oma kõrgemale ülemusele parteijuhile Karotammele esialgselt esitatud aruandes kuidagi kiitmata jätta küüditamistegevuses silma paistnud julgeolekuorganite tõhusat tööd. Seda väljendasid arvud 7885 perekonda (20498 inimest). Ülesanne täideti 105,13%-liselt. Kui toodud protsendinäitaja ja küüditatud inimeste arvu järgi tuletada arv, kui palju oli ette nähtud küüditada, saame selleks 19500. See arv protsendi määramisel aluseks võetigi. Teame, et küüditamisele määratud arv oli aga palju suurem, et hulk inimesi pääses. Võrumaal oli selliseid 972. Kui maakondadest küüditamisele määratud perekondade plaanilised arvud kokku liita, näeme, et Eestist oli ette nähtud küüditada 3824 perekonda. Tegelikult küüditati 7885 perekonda.

(Avaldatud valikuline materjal pärineb Hans Sissasi raamatust “Mälestused IV osa” 2000.a.)

Küüditamine, deporteerimine, ebaseaduslik väljasaatmine, suure rahvahulga vägivaldne ümberasustamine põlisest elukohast kaugele. Eesmärk on alistatud rahvaste või diskrimineerivate ühiskondlike rühmitiste vastupanu murdmine. Esimene suurküüditamine toimus 14.VI. 1941; loomavaguneis saadeti kohtuotsuseta Venemaale (peamiselt Kirovi ja Novosibirski oblastisse) 10157 (teistel andmetel 10205) inimest, neist ligi 80% naised, lapsed ja vanurid. Teine suurküüditamine korraldati Eestis 25. III 1949: Siberisse (peamiselt Krasnojarski kraisse ja Novosibirski oblastisse) saadeti 20702 inimest (2,5 % tol ajal Eestis asunud eestlastest). Selle küüditamisega taheti rahvast hirmutada, et kiirendada põllumajanduse kollektiviseerimist.

Eesti Entsüklopeedia 5 köide.

Vana sõduri mälestuseks.

Vabadussõja koidikul kutsus sõjasarv isamaad vabastama. Tol ajal võttis noormees raske vintpüssi ja läks sõtta. Algul kulges noormehe sõjatee saksa parunipoegade armee surumisega Riia lähistele. Seejärel materdati punaarmee kaugele Narva taha. Sõlmiti Tartu rahuleping.

Sel ajal kui kindralid ja muidumehed asusid riigipirukat küpsetama, vahetas noormees püssi adra vastu ja jätkas talupidamist.

Nüüd juba täismehena astus tema jalg kindlalt adra taga. Elati turvalist elu. Kindralid ja muidumehed jagasid riigipirukat. Pirukat mugides unustati aatelisus ja isamaa ning mõtlematult avati idavärv. Võõrvõimu väed võeti lahkelt vastu. Hilja oli taibata kui riigipiruka riismed kokku pühiti ja võõrasse kurku kadusid.

Miks seekord ei kutsunud sõjasarv isamaad kaitsma?

Ühel varasel märtsihommikul piirasid võõrväe sõdurid suguvendadest manukatega talumehe peret. Järgnesid Siberi aastad. Seejärel naases eesti sõdurist talumees oma perega kodutalu tähistavatele varemetele. Manulised olid kõik väärtusliku kolhoosikorra heakskiidul laiali tassinud. Nii hääbus talumees jõuetus lootuses manalasse. Kas me jõudsim küsida, mis toimus tema südames. Kas meil oli mahti teda kuulata? Vaevalt küll. Aga meil on püha mälestus sellest lihtsast eesti sõdurist kui hüljatud talupojast.

Kutse

Murtud Rukkilille Ühingu juhatus kutsub teotahtelisi isikuid osalema ühingu tegemistes. Üheskoos suudame mõndagi korda saata. Soovime, et igaüks leiaks endale sobiva ja meelepärase tegevuse, alates vastastikusest abistamisest kuni meelelahutuseeni. Väga tähtis on koguda okupatsiooni ja küüditamisteemalisi mälestusi. See ei ole võrreldav vanavara kogumisega, vaid see on osake eesti rahva traagikast, mis väärib talletamist.

Info tel. (0) 6072501

On võimalik osta raamatuid:

Hans Sissas "Meenutused" Info: 078 64 641; 050 54 283	Villu Randoja "Siberi lood" Info: 60 72 254 (õhtuti)
---	--

Kontaktid:

MRÜ ja "Rukkilill" kontaktid: Telef (0) 60 72 501; E-post: rehi@hot.ee
--

KODUST JA ÜKSMEELEST

Vaadates tagasi 20. sajandile tekib Eesti rahvast mulje kui imekspandava püsivuse ja visaduse võrdkujust: elada üle kaks suurt ilmasõda, okupatsioonid, küüditamised, venestamised ning suuta ikka püsida! See pole olnud mitmetele teisele rahvale jõukohane. Ja meie arvukus on püsinud ikka ühe miljoni ümber.

Üks miljon on õigupoolest väga vähe. On küsijaid, et kas te olete ikka riigisuutlikud – kas te jaksate pidada riiki alates presidendist ja parlamendist kuni posti laialikandena külades? Aga me oleme. Me oleme kannatanud välja lõhestatuse sõdimaks rinnetel vend venna vastu. Me oleme pandud olukorda, kus tuleb kannatada välja ja elada üle varade tagastamise vaidlused. Hingevalu ja meelekibeduse hinda on tulnud palju maksta. Aga me oleme täna kõigele vaatamata peremehed omas kodus ja see on olnud ideaal, mis eestlasi on ühendanud.

Rahva minevik on talle õppimiseks. Eesti Muinsuskaitse Selts kergitas viisteist aastat tagasi katted meie varjul nähtavaks nii rahvale osaks saanud kannatused, millest seni ei tohtinud rääkida, kui inimeste vastupanu okupatsioonile ning nende kangelaslikkus. Ükskõik kui uhked võime olla oma sirgeselgsusele, on selge, et oluks parem kui meie ajaloo mõned peatükid oleks kirjutamata olnud. Murtud Rukkilille Ühingul on samuti täita missioon – hoida meeles mineviku õppetunnid. Võime tänases elus ja päevapoliitilistes tuultes küll trotslikult öelda, et oleme ennegi raskustega toime tulnud, ent kindlasti on tõsi see, et me ei peaks vähemalt ise end killustama ja lõhestama – ei hinges ega elu olukordades. Saagu Murtud Rukkilille Ühingust kohtumispaik, kus mäletatakse minevikku ning vaadatakse tulevikku, kus ühendatakse käed ja mõtted selleks, et meie rahva ajaloo uued peatükid saaksid helgemad.

Sulev Valdmaa

Kuusalu vallavolikogu liige

Kuusalu Muinsuskaitse Seltsi esimees

Jaan Tõnissoni Instituudi Kodanikuhariduse keskuse juhataja

SOOV

Annaks Jumal, et eestlastega ei juhtuks enam mitte kunagi midagi selletaolist, et inimesed saadetakse nende tahte vastaselt kodust võõrale maale. Kui see aga peaks juhtuma, tähendab see inimeste hukku, eestlastele aga ka eestluse hävingut. Seni on eestlased seisnud, seisavad ja tahaks loota, et jäävad ka alatiseks seisma Läänemere kallastele. Selle eest peame praegu tänulikud olema paljudele, paljudele inimestele. Kõigepealt peaks igaüks iseendaga toime tulema, et kaoks kadedus ja üksteise vihkamine, et oldaks üksteise vastu sallivamad. Selleks ei ole palju vaja. Ainult seda, et õigus ja õiglus kehtiks ja toimiks ühtemoodi kõikidele.

Hans Sissas

kirjanik

PAREM SUUTÄIS SOOLAST

Magustoit üksinda kõhtu ei täida kui ikka soolast pole alla söödud. Olles küüditamise läbi elanud, tundub praegu mõne üksildase tšekistirauga üle peetav kohtuprotsess magustoidu pakkumisena enne põhitoitu.

Kus olite siis kui needsamad tšekistid olid elujõus? Raukadega arveklarimine ei tee au. Ma olen suutnud represseerijatele ja punaaktivistidele andestada. Elagu selles teadmises ja kasvatagu järeltulijaid. Lootust annab teadmine, et mõnes vallapiirkonnas suutsid inimesed küüditamisest pääseda. Kas vallajuhid etendasid siin mingit osa? Küüditatute perede hulga järgi võib arvata, et mõnes vallas oldi eriti agarad. Mõnes vallas aga saadi hoiatus küüditamise eel. Sellised vallajuhid elasid tolle aja hinguses, kuid ei unustanud seda, kes nad on ja kust pärit.

Kas küüditatute ja tšekistide järeltulijad saavutavad sallivuse istuda kord üksmeelse eesti perelaua ümber?

Uku Ulies

küüditatu